

236. Nagyrécse, Bakónaki-patak

(Zala megye) R, LT, N

Nagyrécse DNy-i határában a 7. sz. főút és a Bakónaki-patak által határolt háromszögben, a patak K-i partján a 2003. évi terepbejárásból ismertté vált lelőhelynek (Z-725) az M7 autópálya nyomvonala által érintett részén 2006. április 10. és szeptember 28. között végeztük el a megelőző régészeti feltárását.

A főút déli oldalán nyitott 18 kutatóárokban nem került elő régészeti jelenség, a főúttól É-ra 12 300 m² egybe nyitott felületen feltárt 176 objektum közül az alábbiak kerültek elő: többségében nagyméretű, sok esetben nagyon nehezen körülhatárolható középső és késő rézkori objektumok, utóbbiak közt két badeni kemencét is feltártunk. A lelőhely Ny-i szélén 8 félig földbe mélyített, téglalap alakú, döntően kétcölöpös kelta házat találtunk, melyek többsége egy É-D irányú sorba rendeződött, egyikből kuriózumnak számít egy karcolt mintájú agyagsörgő. A legtöbb objektum késő népvándorlás kori, melyek közt számos verem és három jó állapotban megmaradt szabadtéri kemence is volt, széles előtérrel. A gödrök nagy százalékából került elő homokkő, a kerámia- és fémanyag hasonlóságot mutat a szomszédos Baráka-dűlőben 2004-ben feltárt leletanyaggal, több tárgytypus (bizánci övcsat, üveggyöngyök, magszárító agyagtepsik) alapján elképzelhető, hogy annak részben talán kronológiai előzményéről lehet szó.

A lelőhely Ny-i szélén a kelta és a népvándorlás kori település tovább folytatódik.

STRAUB PÉTER

237. Nagyrécse, Baráka-dűlő

(Zala megye) R, B, Ka

Nagyrécse déli határában, a Bakónaki-patak Ny-i oldalán az M7 autópálya nyomvonalán 2004-ben folyt munkához kapcsolódóan újabb megelőző régészeti feltárássra volt lehetőség. A korábban feltárt terület két oldalán a nyomvonal hosszában, illetve annak DK-i részéhez kapcsolódó sávban összesen közel 3500 m²-t érintett az ásatás, mely során újabb 61 objektumot bontottunk ki. (Lásd az illusztrációkat a 239–241. oldalakon!)

A telepjelenségek és a leletanyag jól illeszkedik a korábbi ásatás eredményeihez.²⁰ Az ideai feltárás eredményeként a két évvel korábban megismert korszakok emlékei kerültek elő, a Ny-i részén túlnyomórészt középső és késő rézkori gödrök, keletebbre a domb egy kisebb hajlatában pedig az urnamezős kultúra objektumai. A népvándorlás kori leletanyag legfontosabb darabjainak rövid ismertetésével szeretnénk teljessé

tenni a Karoling-kori település korábban már közzétett anyagát.

A 9. századi gödrök többsége a 2004. évi feltárás DK-i sarkában sűrűsödő hasonló korú objektumokhoz csatlakozóan került elő, összesen tizenkét ilyen jelenséget sikerült itt dokumentálni, három pedig távolabb került elő. Keleti- és nyugati irányba azok több esetben túlnyúltak a kisajátított területen, a legdélebbi, 207. sz. objektumtól 18 m hosszan viszont nem került elő már további népvándorlás kori telepmaradvány, csupán két őskori. Az objektumok helye megerősíti a 2004. évi feltárás során már megállapítottakat, tudniillik a Karoling-kori gödrök három tömbbe koncentrálnak, melyek távolsága egymástól minden esetben minimum 10 m.

Egy-egy kemencemaradvány és árokészlet kivételével valamennyi népvándorlás kori objektum hulladék- vagy tárológödör, épület nyoma ezúttal sem került elő. A leletanyag legnagyobb és legszebb része a 207. sz. objektumból került elő. A határozott, sötét folttal jelentkező sötétszürke betöltésű, 57 cm mélységű ovális gödör nagy mennyiségű kerámialeletet és paticsot szolgáltatott, továbbá orsógomb, őrlőkő és állatcsontok is kerültek elő. A 2004. évi ásatás során a feltárás É-i szélén talált – hasonló formájú – 48. sz. gödörhöz hasonlóan ebből is előkerült egy ötvöseszköz.

A kerámia a korábbi anyaghoz hasonlóan jó minőségű, döntően finomszemű homokkal soványított. A díszítést változatlanul a bekarcolt hullám- és vonalköteg minták kombinációja alkotja, előbbieket általában 3-4 sorban az edény vállától a has vonaláig futnak, melyek közt vonalköteg minták lehetnek, illetve a díszítés sort az edény alján általában 1-2 sor vonalköteg zárja. Hullámvonal köteges díszítés vékonyabb és vastagabb edények perem közeli belső részén is előfordul. A kézi korongon készült, kiegészíthető fazekak közt széles szájú, karakteres vállúakat és nyújtott testűeket egyaránt találni, a peremet számos esetben horony tagolja. A legnagyobb – akár töredékes, de rekonstruálható méretű – példányok magassága sem haladja meg a 20 cm-t. A Karoling-kori telepeken ritka tányéroknak, illetve poharaknak egy-egy töredék alapján csak sejthető a formájuk, jellegzetes peremű, kis átmérőjű kúpos fedőre azonban ismét akadt példa, továbbá előkerült egy csésze is. A tálak közül több különböző profilúnak maradt meg értékelhető peremrészlete. A kopott fenékbélyegegek többségét négyszögletes keretbe foglalt geometrikus minták alkotják.

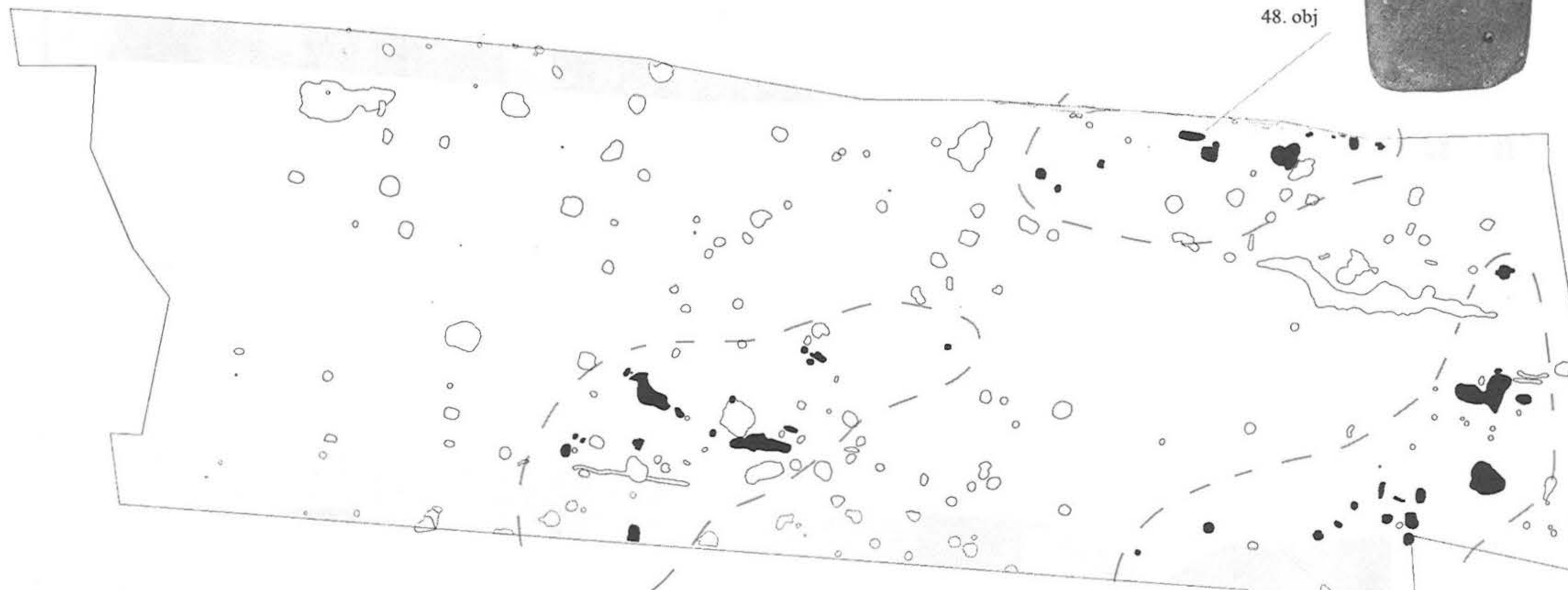
A 207. sz. objektum betöltéséből előkerült vasfogó hossza 20,5 cm, a száj és ez egyik szárvég hiányos, utóbbiak téglalap átmetszetűek, eltérő vastagságúak és feltűnően vékonyak. Az eddig ismert több mint egy tucat avar kori példányhoz képest kifejezetten finom darab a 2004-ben előkerült, talk palából készült teljesen ép öntőforma mellett a település fémművességének második emléke.

A Baráka-dűlőben három helyen sűrűsödő népvándorlás kori telepjelenség-csoportok mindegyikének több-

20 STRAUB P.: Karoling-kori település Nagyrécsén (Zala megye). – Settlement from the Carolingian period at (Zala county). In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2004. Budapest, 2005. 5–24.

48. obj

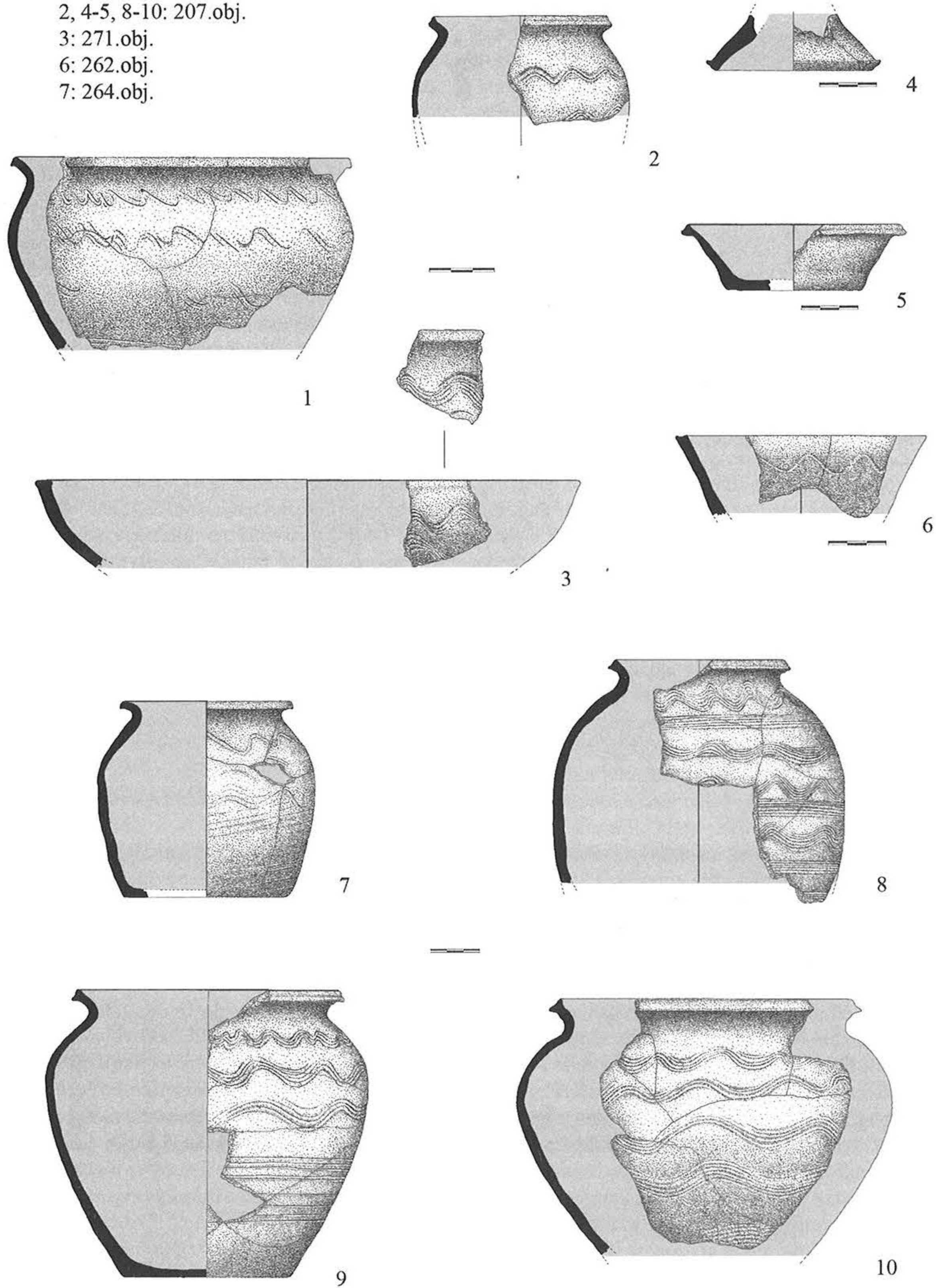

10m

- 2004. évi feltárás
- 2006. évi feltárás
- 9. századi objektumok
- 9. századi objektum csoportok

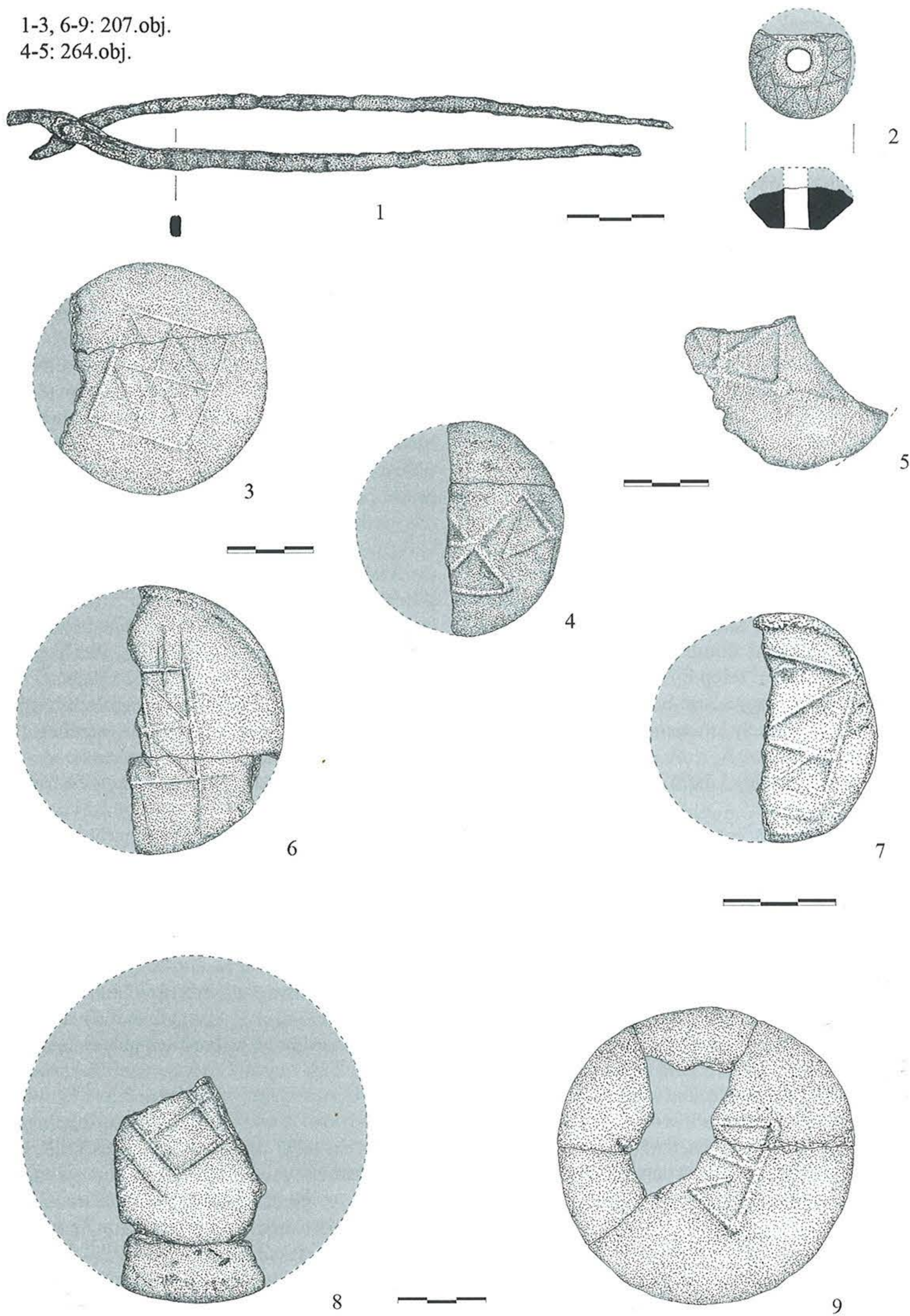
207. obj.

- 1: 265.obj.
 2, 4-5, 8-10: 207.obj.
 3: 271.obj.
 6: 262.obj.
 7: 264.obj.

Nagyrecse, Baráka-dűlő

1-3, 6-9: 207.obj.
4-5: 264.obj.

Nagyrecse, Baráka-dűlő

kevesebb része kívül esik az autópálya nyomvonalán, így a Karoling-kori település továbbra is csak részben tekinthető feltártnak. A Bakónaki-patak túloldalán fekvő szomszédos lelőhely részben hasonló korú leletanyaga arra utal, hogy Nagyrécse közelében a 9. században több, számottevő régészeti leletanyagú településsel is számolhatunk.

A leletanyag a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága M7–M70 gyűjteményébe került.

Munkatárs: Basticz Zoltán.

KVASSAY JUDIT – STRAUB PÉTER

238. Nagyrozvagy, Sasó-homok (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

2006. április 12-én helyszíni szemlét végeztünk a Cigándi árvízirtó K-i gátjának környezetében.

Sasó-homok É: A Sasó-homok É-i részén, az ÉÉNy-DDK-i dombháton alacsony intenzitású őskori (bronzkori) lelőhelyet azonosítottunk, melynek pontos kiterjedését nem tudtuk meghatározni.

Sasó-homok D: Egy a vizenyős környezetéből markánsan kiemelkedő, keskeny É-D-i dombhát É-i részén intenzívebb bronzkori leletsűrűsödést tapasztaltunk. A lelőhely kiterjedése 170×170 m.

Sasó-homok ÉK: A Sasó ÉK-i részén kiemelkedő, akáccal fedett markáns domb ÉK-i részén viszonylag nagy intenzitású őskori telep É-i részét azonosítottuk.

Valószínűsítjük, hogy a Sasó-homok hosszú dombosra egy összefüggő lelőhely lehet, melyet vizenyős részek szabdalnak több részre.

Munkatársak: Révész László, Wolf Mária.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

239. Nagysimonyi, Szabó-tag-dűlő (Vas megye) B, V, LT?, Ró, Kö

2006. május 23-án helyszíni szemlét tartottam lakótelkek kialakításához kapcsolódóan. A kérdéses terület egy lankás domboldal. Celldömölk irányából a Kútszeri-árok határolja, annak enyhén kavicsos teraszán található. A lelőhely kiterjedése kb. 300×400 m, a vízfolyástól a falu első házáig, valamint a közkút és a szabályozott vízfolyás medre által lehatárolható. A felszínen gyűjtött kerámiatöredékek kora: késő bronzkor, kora vaskor, kelta (?), római kor, középkor, továbbá vassalak. Sztérszántott objektumokat nem láttam. Valószínűleg egy vasfeldolgozó telep is van a területen.

ILON GÁBOR

240. Nagysimonyi, Szent István utca 7. (Vas megye) B

2006. november 2-án szakfelügyeletet tartottam a telken (Hrsz.: 75/8) folyó gépi földmunkáknál. Tölcsérszerű gödröt dokumentáltam, melynek átmérője 1,2 m, mélysége a felszíntől kb. 1,3 m. Fekete betöltésében kevés

kerámiatöredék volt. A kidobott földből egy tipikus urnamezős (többszörösen síkozott, fényezett) peremtöredéket emeltem ki. A többi alapárókban más jelenség nem mutatkozott.

ILON GÁBOR

241. Nagytevel, Csuszkáti-dűlő (Veszprém megye) U

2006. augusztus 1–21. között folytattuk Nagytevel határában az őskori tűzkőbánya kutatását. 2006-ban a geofizikai felmérés által érintett másik, ún. B területen végeztünk kutatást. A geofizikai felmérés által jelzett pozitív anomáliák pontjain az ásatást megelőzően karókat tűztünk ki. Az ásatást az így kijelölt pontokat harántoló kutatóárkokkal kezdtük meg. A B terület 180, 520 anomáliát közrefogó 20×20 négyszög karóval megjelölt végeit megfelelve az 520 vonal mentén 1 m széles, 20 m hosszú kutatóárkot húztunk 5 m-es szakaszokra bontva (2006/1 árok). A bemért további 4 anomália-pontot (a geodéziai felmérés szelvényei szerinti 200/530–220/540 négyzetben) egy másik, azonos méretű kutatóárkokkal kötöttük össze (2006/2 árok). Mindkét kutatóárokban a szálkőzetig kibontottuk a kitöltést, amely általában közettörmelékben gazdag, vékony humusz volt a sziklagyep növényzet alatt. Az anomáliák helyén általában megfigyelhető volt egy-egy bokor, amely a kibontott gödrökben felgyülemlett vastagabb talajban kedvezőbb életfeltételeket talált. A szálkőzet a felszínhez képest az 1. árok esetében 0–20 cm, a 2. árok esetében 15–30 cm mélységben jelentkezett.

Az érintett szálkőzetet kisebb-nagyobb bányagödrök törték át. A 2006/1 árok két ilyen gödröt harántolt, a 2. árokban négy ilyen objektumot figyeltünk meg. A bányagödrök nagyjából megfeleltek az anomáliák által jelzett pontoknak, kivéve az 5. objektumot, amelyet a geofizikai felmérés nem mutatott ki. Ennek oka valószínűleg a kitöltés eltérő minősége. Itt a közettörmelék között nem volt vörös agyagos kitöltés, amit a többi objektum esetében megfigyelhettünk. Az objektumokból tűzkőtörmelék, ütőkő, szentgáli radiolarit penge, lengyeli kerámiatöredékek kerültek elő.

Az árokban mutatózó bányagödrök köré szelvényeket telepítettünk, melyek mérete 2,5×4 ill. 3×5 m volt. A szelvényeket a szálkőzetig kibontottuk, kivéve a III. szelvényben talált 3a gödröt, melynek teljes mélysége így nem ismert.

A nagyteveli őskori bánya használatának térbeli és időbeli kiterjedését tovább tudtuk pontosítani. A bányaterület minimális kiterjedése felöleli a geofizikai felmérés által eddig megkutatott teljes területet (60×180 m). A bánya használatának időbeli dimenzióihoz nagy segítséget nyújtanak a több objektumból is származó lengyeli cseréptöredékek.

Munkatársak: Regenye Judit, Simán Katalin régészek; Holl Balázs (geodéziai felmérés).

T. BÍRÓ KATALIN